

គ្នា នាយកការនៅខេត្តក្រុង

โดย គ្មានីវិជ្ជីលេខព័ណនា នាយកការនៅខេត្តក្រុង
ឯកចំណាំទី ២ (ឱកាសតិច ២៥៦៣)

ເຫດນິຄາຣທໍາອົດຍູ້ມະນ

คำถามก่อนลงมือทำวิจัย

- ทำไมต้องวิจัยชุมชน ?
- วิจัยชุมชนคืออะไร ?
- วิจัยชุมชนทำอย่างไร ?
- ทำวิจัยชุมชนแล้วได้อะไร ?

ทำไมต้องวิจัยชุมชน ?

- พันธกิจ บกบาท และเอกสารลักษณ์ลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกริก
- Opportunity
 - มหาวิทยาลัยอยู่ในพื้นที่ชุมชน มีความใกล้ชิดกับชุมชน
 - พัฒนาศักยภาพทางวิชาการของ มหาวิทยาลัย
 - พัฒนาทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัย
 - บูรณาการงานวิจัยการการทำงาน (ใช้การวิจัยชุมชนเป็นเครื่องมือ) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ชลฯ
 - พัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน
- Benefit
 - มหาวิทยาลัยได้ทำงานวิจัยที่ตรงตามความต้องการของชุมชน และนำไปใช้ได้จริง
 - รู้ข้อมูลของพื้นที่ชุมชน (ความรู้ที่ได้จากการวิจัยชุมชน)
 - ผลงานทางวิชาการ
 - ตำแหน่งทางวิชาการ ชลฯ

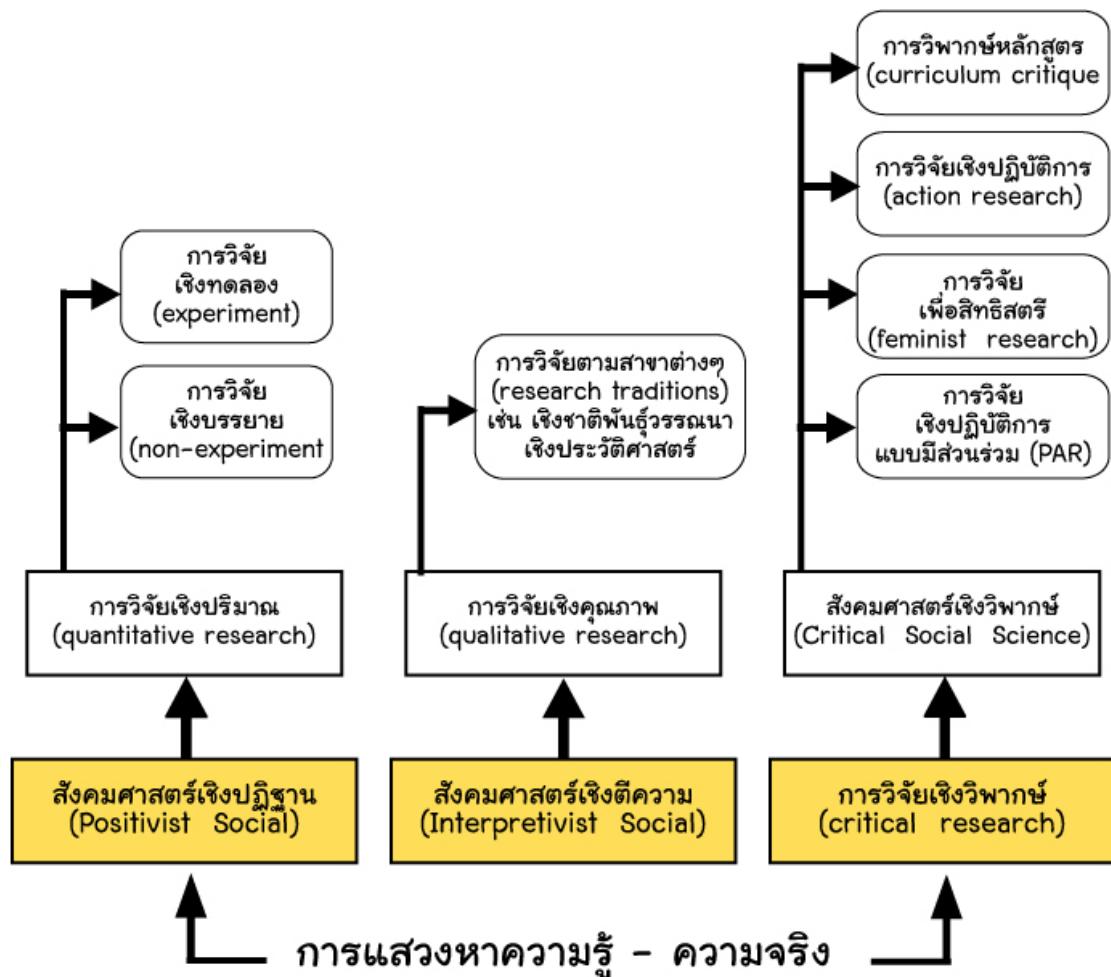
ការគិតឃុំអប់រំ
ក្រសួងអប់រំ នាទីប្រជាធិការ
បន្ទាន់នឹងការ និង
បណ្តាញនូវអាជីវកម្ម

ଓର୍ଜ୍ୟବୁଦ୍ଧନାଥୋଦୀ

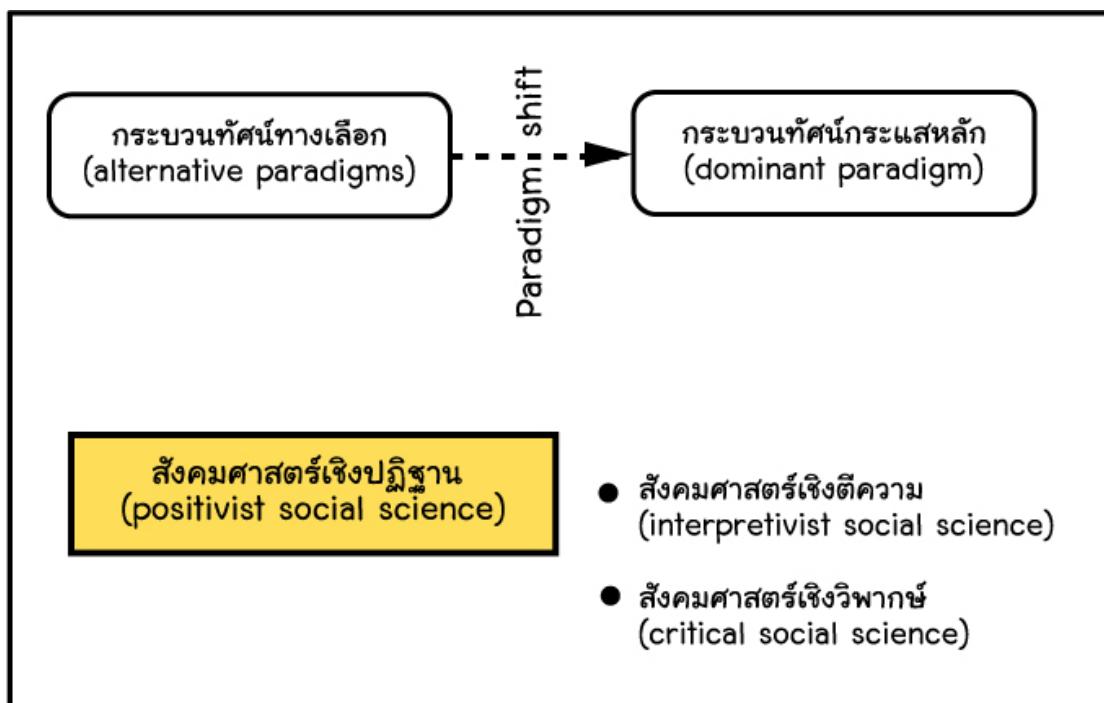
กระบวนการทัศน์การวิจัยทางสังคมศาสตร์

กระบวนการทัศน์การวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้มีการปรับเปลี่ยนมาโดยลำดับ กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการทัศน์การวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีสามกระบวนการ ทัศน์ ได้แก่

1. สังคมศาสตร์เชิงปฏิฐาน (positivist social science)
2. สังคมศาสตร์เชิงตีความ (interpretivist social science)
3. สังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ (critical social science)

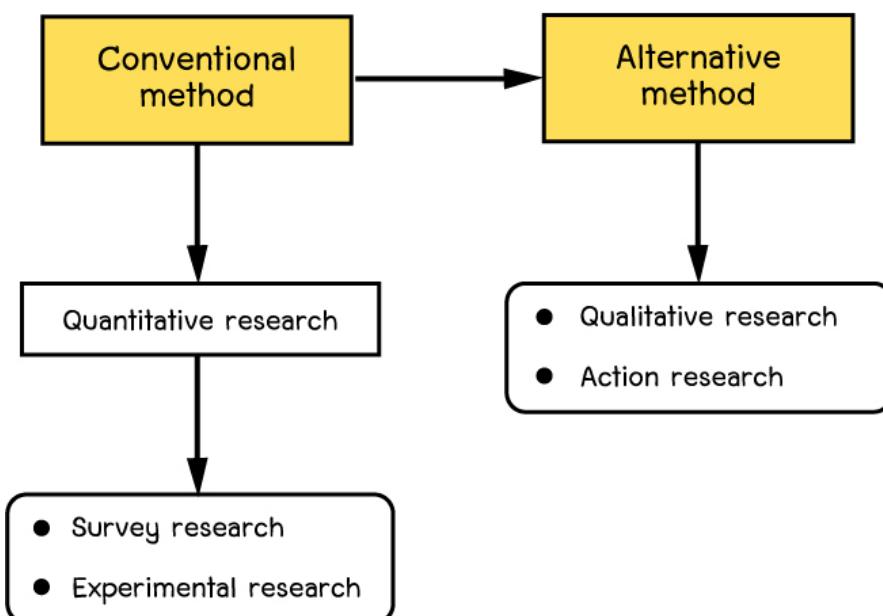

การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์การวิจัย

กระบวนทัศน์ของการวิจัย

Paradigm shift

ความแตกต่างระหว่างการวิจัยและการพัฒนา

- การพัฒนา คือ กระบวนการ (ยุทธวิธี) ในใช้ความรู้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
- มุ่งมองของความหมายในการพัฒนา 3 แนวทาง
 1. ความก้าวหน้า
 2. การเจริญเติบโต
 3. วิธีการในการทำงานพัฒนา
- การวิจัย หมายถึง กระบวนการในการสร้างและ ใช้ความรู้
- การวิจัยชุมชน หมายถึง กระบวนการสร้างและใช้ความรู้โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาหรือส่งเสริมศักยภาพของชุมชน และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชุมชนท้องถิ่น

งานวิจัยชุมชน : งานวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน

**ฐานคิด : เมื่อ ปัญหาเกิดขึ้นในชุมชนชนบท คำตอบ
ในการแก้ปัญหา ก็ควรจะอยู่ที่ชุมชนนั้น**

เพราะ ชุมชนมีทุน

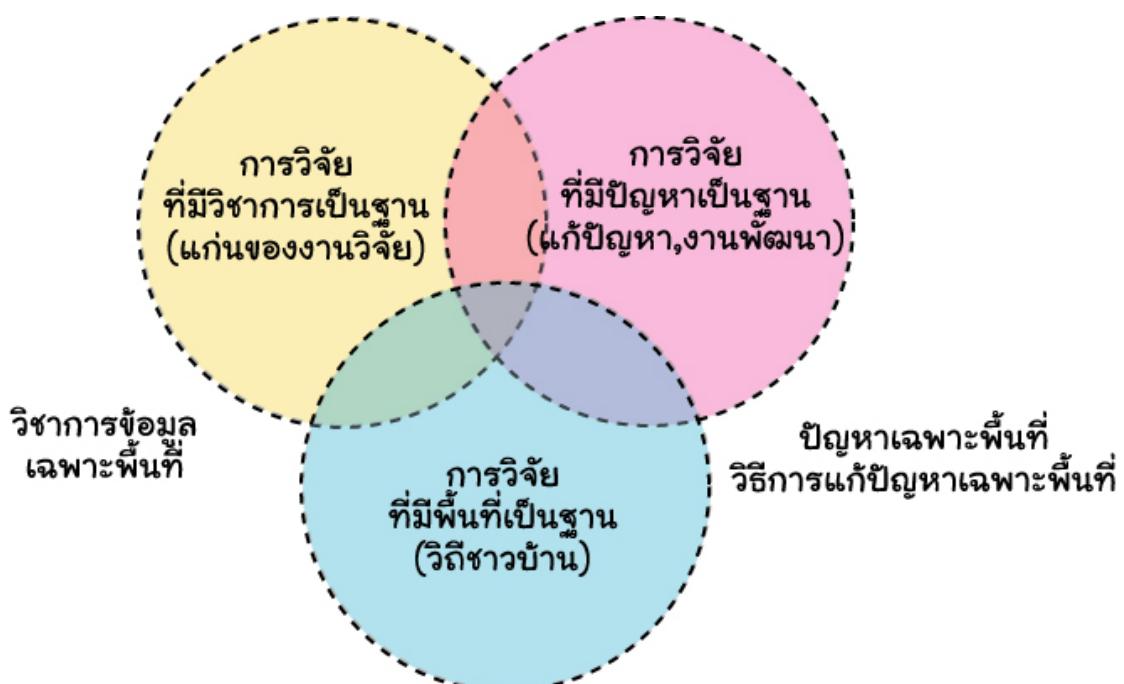
- ทุน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม
- ทุน ความรู้ ภูมิปัญญา
- ทุน กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย
- ทุน วัฒนธรรม
- ทุน ที่เป็นตัวเงิน
- ทุลث

หลักการพื้นฐาน (Basic Principle) ของการวิจัยชุมชน

- การมีส่วนร่วม (Participation) ต้องสร้างการมีส่วนร่วมขึ้นให้ได้
- มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) Action Learning
มีการ Share, หา, ดูดซับ, ทดลองใช้, สรุปผล, ปรับปรุง ฯลฯ
- Bottom-up Approach
- Holistic Approach
- Community Empowerment
- Area Base Research
- Social Movement
- มีความเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพ และ มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้
- Sustain concept, Self reliance

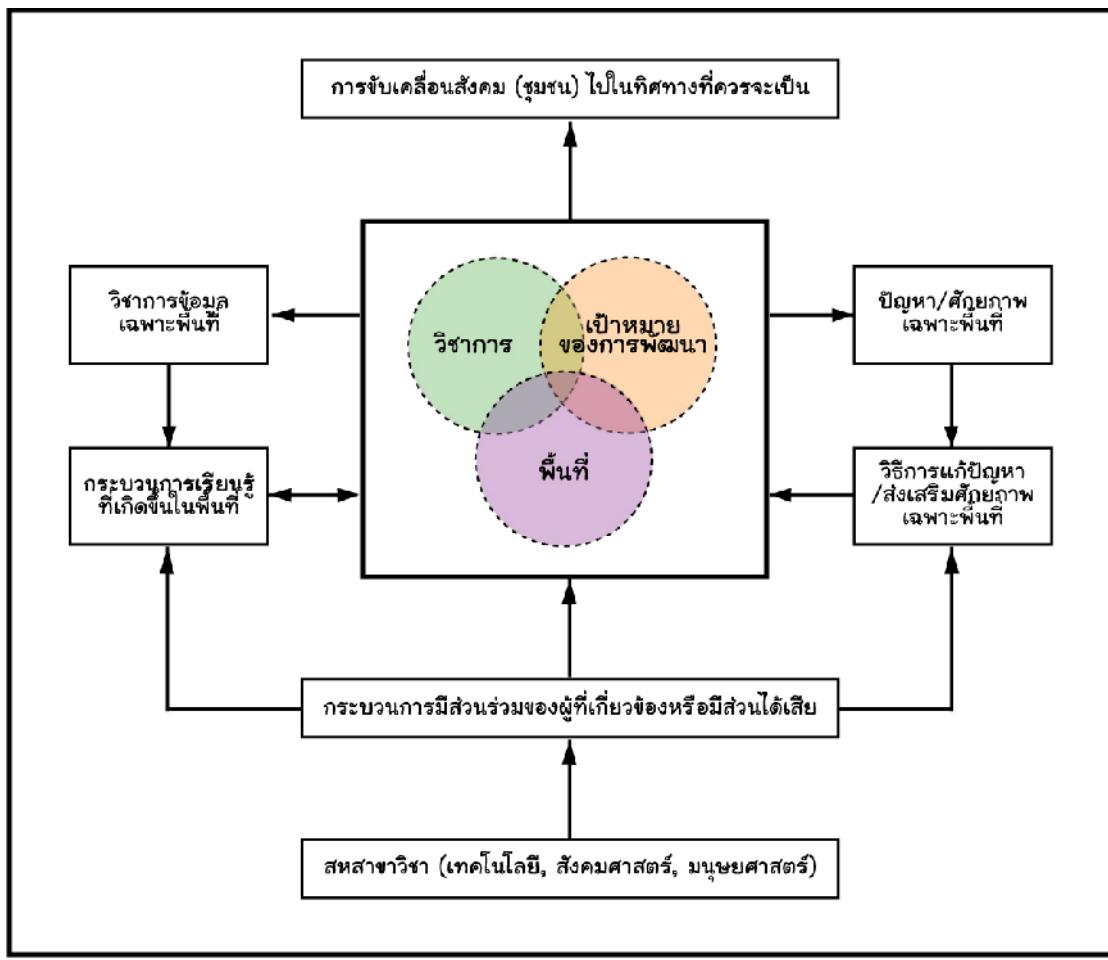
ลักษณะของการวิจัยชุมชน

- เป็นวิธีวิทยาการวิจัย (มีขั้นตอนและกระบวนการวิจัย)
- เน้นกระบวนการที่สามารถสร้างความรู้ที่ทำให้คนในชุมชนเก่งขึ้nmั่นใจ
ขึ้น และเกิดกลไกการจัดการ Empowering)
- ใจய์วิจัย มาจากชุมชน
- มีลักษณะเป็นสาขาวิชาการ (Interdisciplinary) บูรณาการความรู้
(Knowledge Integration)
- คนในชุมชน อาสามาเป็นนักวิจัยร่วมสร้างความรู้
- มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
- มีปฏิบัติการ ของการสร้างความรู้ และ ใช้ความรู้
- เน้นการใช้ประโยชน์จากการวิจัยเพื่อการพัฒนา
(แก้ปัญหา พัฒนา หรือส่งเสริมศักยภาพของชุมชน)

สาขาวิชา (เทคโนโลยี, สังคมศาสตร์, มนุษยศาสตร์)
กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย

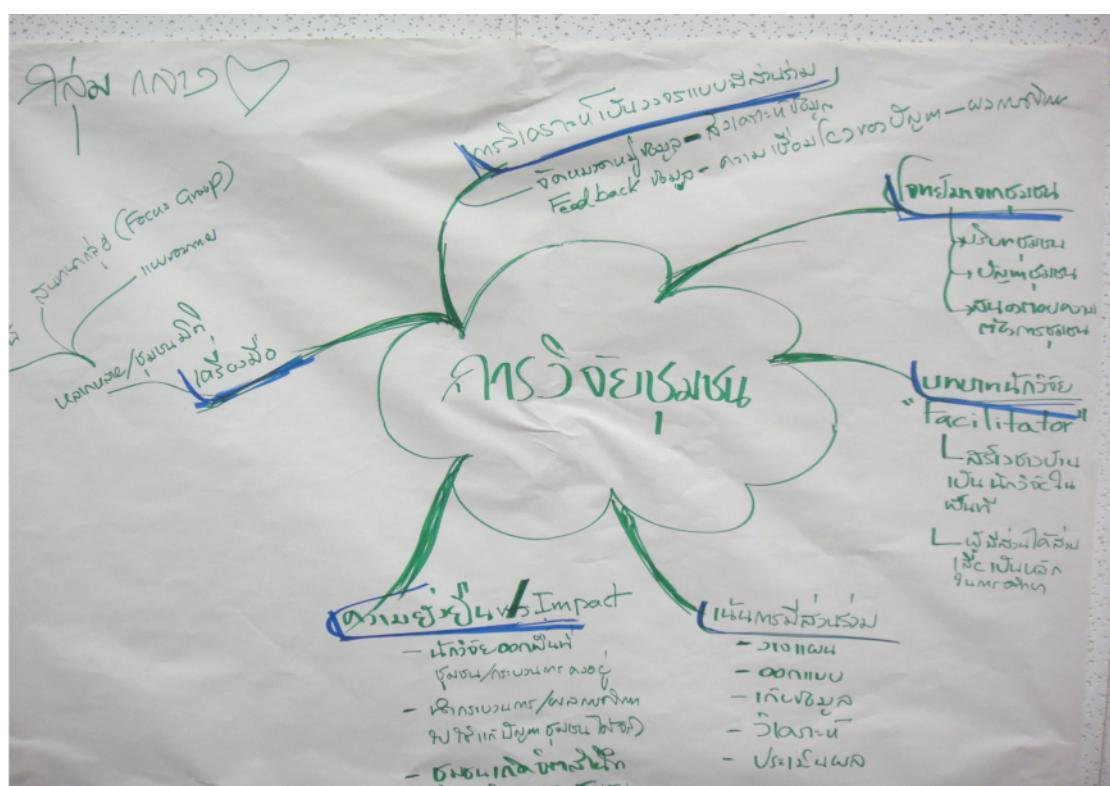
การวิจัยชุมชน

การวิจัยชุมชน

ลักษณะของการวิจัยชุมชนเปรียบเทียบกับ งานวิจัยแบบ Conventional research

งานวิจัยแบบเดิม	งานวิจัยชุมชน
<ul style="list-style-type: none"> • สร้างความรู้ใหม่ โดยนักวิชาการ 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างความรู้ใหม่ สร้างโดยคนในชุมชนเป็นหลัก (นักวิชาการเป็น Facilitators)
<ul style="list-style-type: none"> • เน้นผลการวิจัย 	<ul style="list-style-type: none"> • เน้นกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย
<ul style="list-style-type: none"> • มีข้อเสนอแนะที่แก้ปัญหาได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ใช้ฐาน “ทุน” ของชุมชน • ต้องนำความรู้ไปแก้ปัญหาได้จริง

งานวิจัยชุมชนสร้างความรู้จาก :

- การวิเคราะห์ปัญหา และหรือศักยภาพของชุมชน
- เจ้าของปัญหาและผู้เกี่ยวข้อง อาสา/ สมัครใจจะทดลองทำวิจัย เพื่อแก้ปัญหา หรือส่งเสริมศักยภาพ
- การเก็บข้อมูลโดย วิเคราะห์ได้ว่า จะเก็บประเด็นอะไร จากใคร เก็บอย่างไร
- การวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลได้
- การใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาหรือพัฒนา

งานวิจัยชุมชน : เสริมสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนเก่งขึ้น มั่นใจมากขึ้น

- เกิดทักษะการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา
- เกิดความรู้ใหม่
- ปรับวิธีคิด กระบวนการทัศน์

งานวิจัยชุมชน : สร้างกลไกการจัดการกับปัญหา

- เกิด คน/กลุ่มคน ที่มีจิตอาสา
- เกิดปฏิบัติการ ของการใช้ความรู้ใหม่

วิจัยชุมชน what is it ?

- การทำงานวิจัยในชุมชน ✗
- การทำวิจัยเพื่อชุมชน ✓

ଓଲ୍‌ସ୍‌ମହନହାତ୍ୟାବ୍ଦୀ

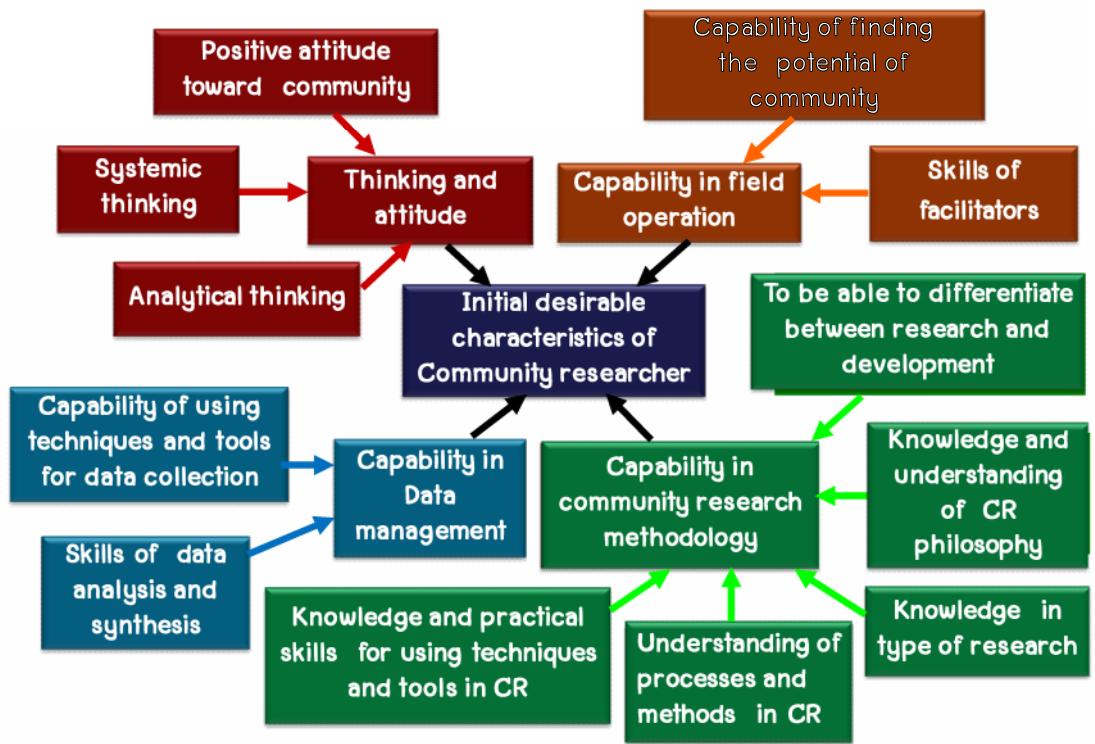
องค์ประกอบหลักของการวิจัยชุมชน

- นักวิจัยที่เป็นนักวิชาการ (อาจารย์จากมหาวิทยาลัย) Researcher as Facilitator
- นักวิจัยที่เป็นชาวบ้านในชุมชน (Core team) Actors
- พื้นที่ (ชุมชน) และบริบทของพื้นที่
- ปัญหา และศักยภาพของชุมชน (โจทย์ คำถ้า และประเด็นการวิจัย ชุมชน)
- กระบวนการ และวิธีการวิจัย

สมรรถนะของนักวิจัยชุมชนที่ควรจะมี

- Core competency
- Technical competency

Competency = Knowledge + Skill

Show the initial desirable characteristics of community researcher

Show the necessary competency (NC) of community researchers

Set of competency	Necessary competency (NC)
1. Core competencies (CC)	1.1 Knowledge and understanding of CR philosophy (CC1) 1.2 Positive attitude toward community (CC2) 1.3 Systemic thinking competency (CC3) 1.4 Analytical thinking competency (CC4) 1.5 Skills of data analysis and synthesis (CC5) 1.6 Capability of differentiating between research and Development (CC6)
2. Technical competencies (TC)	2.1 Knowledge in type of research (TC1) 2.2 Capability of finding the potential of community (TC2) 2.3 Understanding of processes and methods in CR (TC3) 2.4 Skills of facilitators (TC4) 2.5 Knowledge for using techniques and tools in CR (TC5) 2.6 Knowledge and practical skills for using techniques and tools for data collection in CR(TC6)

รูปแบบของการวิจัยชุมชน

- วิจัยเป็นฐานการของการพัฒนา (R&D) เช่น FSR/E, PTD (Participatory Technology Development)
- การพัฒนาเป็นฐานของการวิจัย (D&R) เช่น Participatory evaluation
- Participatory action research (PAR)
- การพัฒนาชุมชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน
 - ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือของการพัฒนาชุมชน
- การใช้การพัฒนาเป็นฐานของการวิจัย
 - เริ่มต้นจากการพัฒนา แต่ในกระบวนการพัฒนามีการสร้างความรู้ มีการจัดเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาประกอบ การตัดสินใจ หรือแก้ปัญหา
 - การประเมิน ดำเนินการพัฒนา และมีการประเมินโดยใช้กระบวนการวิจัย เช่น การประเมินแบบมีส่วนร่วม (participatory evaluation) หรือการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ (empowerment evaluation)

Participatory

Action

Research

Research

Action

Participation

research + action + participation

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมายถึง

การที่ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอิสระในการ

- ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมทรัพย์
- ร่วมความคิด
- ร่วมวางแผน และตัดสินใจ
- ร่วมปฏิบัติ
- ร่วมประเมินผล
- ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของกลุ่ม
ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือส่งเสริมศักยภาพ ของชุมชนเพื่อตอบ
สนองตอบความต้องการของชุมชนอันเป็นกลไกในการพัฒนาชุมชน

ระดับของการเข้า
มามีส่วนร่วมของ
ประชาชนในชุมชน

1. การรับรู้ข่าวสารของสมาชิก

2. การปรึกษาหารือร่วมกัน

3. การประชุมรับฟังความเห็น

4. ร่วมลงทุน (ร่วมทรัพย์)

5. การร่วมวางแผน

6. การร่วมตัดสินใจ

7. การทำงานร่วมกัน

8. การร่วมประเมินผลการดำเนิน

9. การร่วมรับผลที่เกิดขึ้น

กระบวนการในการวิจัยชุมชน

- ระยะก่อนการวิจัย

1. การคัดเลือกชุมชน
2. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน (ศึกษาข้อมูลมือ 2)
3. การเข้าชุมชนเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับชุมชน (Building-up rapport)
4. Rapid assessment ของบริบททั่วไป และบริบทเฉพาะเบื้องต้น

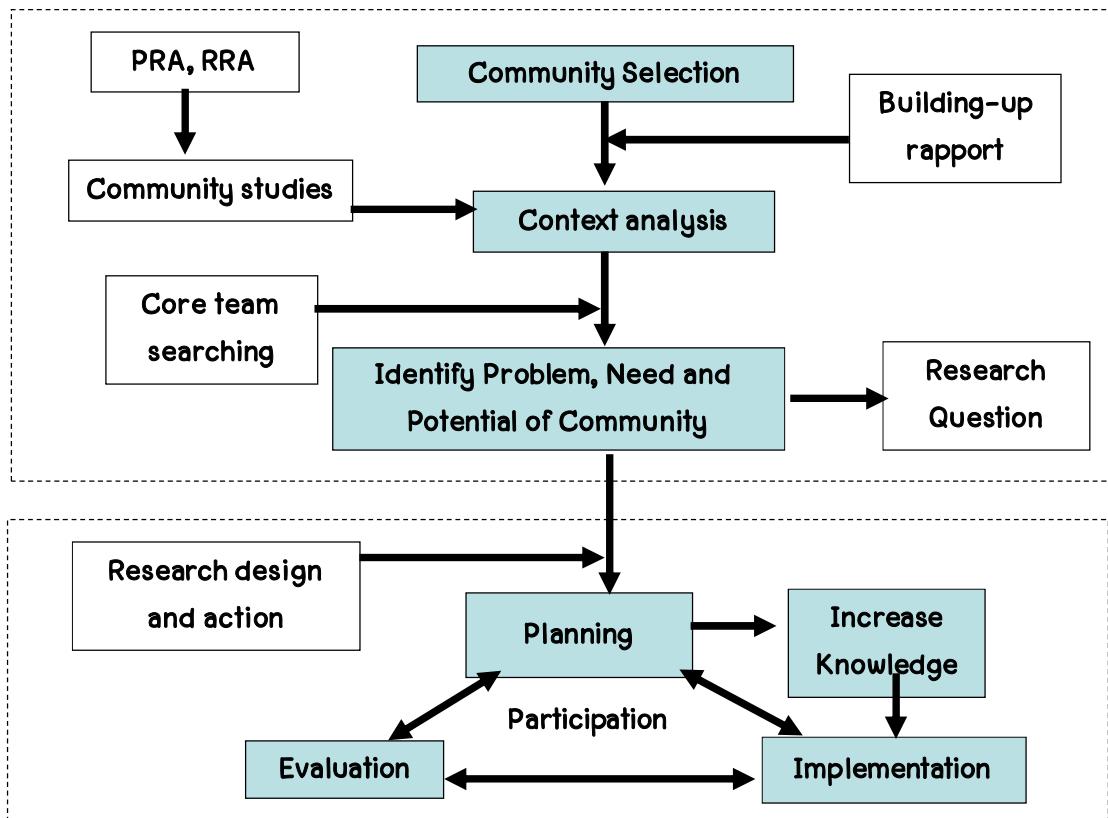
- ระยะของการทำการวิจัย

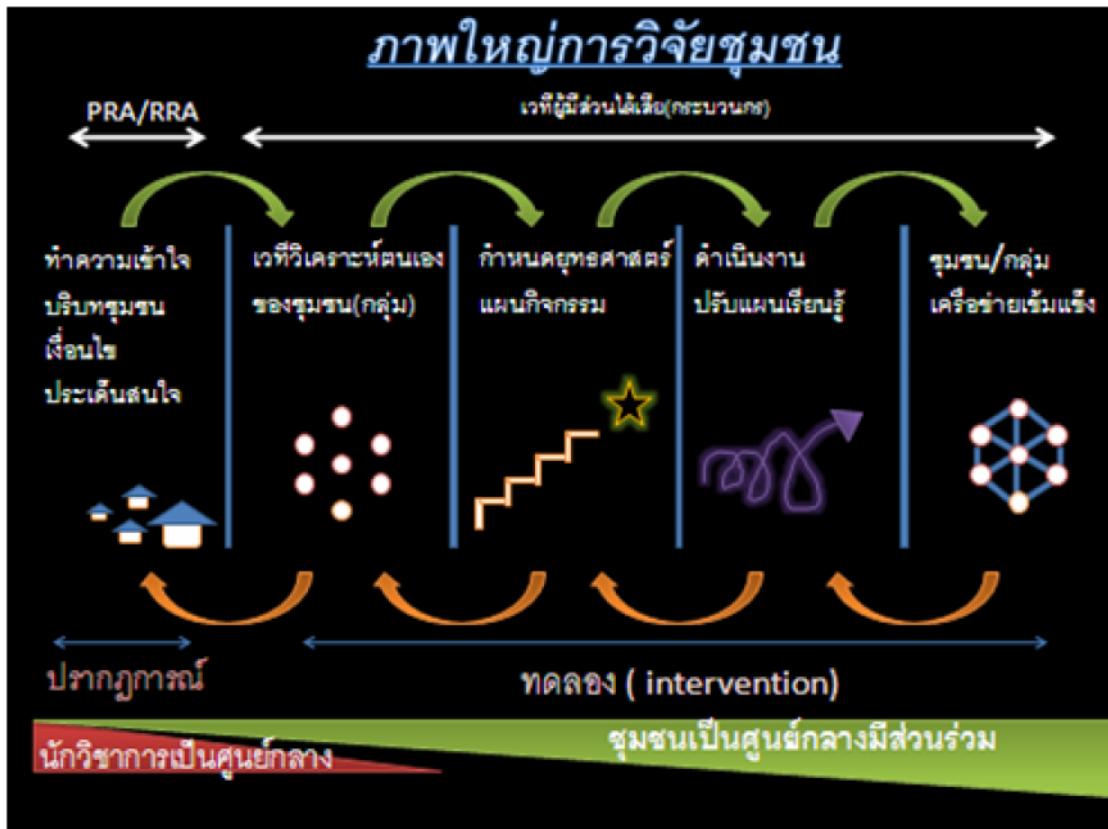
1. การศึกษาบริบทของชุมชน Context Analysis
 - 1.1 การศึกษาบริบททั่วไป (General context)
 - 1.2 การศึกษาบริบทเฉพาะ (Specific context)
2. การวิเคราะห์ปัญหา / ศักยภาพของชุมชน (Identify Problem, Need and Potential of Community) (ได้ Research question)
3. หา Core team
4. วางแผนในการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory planning)
5. การส่งเสริมความรู้ (Training, Technology Transfer, การศึกษาดูงาน)
6. ปฏิบัติตามแผน (Implementation) ในลักษณะของ Action Learning
7. การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Participatory monitoring and evaluation)
8. การสรุปบทเรียนจากการดำเนินงาน (Lesson Learn)

Research Methodology

- Participatory Action Research

Qualitative + Quantitative

กรณีตัวอย่าง

- จากปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 การแก้ปัญหาภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ชาวบ้านที่อยู่อาศัยในชุมชนหันหน้ามาร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือตัวเองอย่างกระตือรือร้นและจริงจัง และนำไปสู่การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก (ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน) ที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ซึ่งชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ตั้งก่อตัวนี้ จะเอื้ออำนวยให้หน่วยงานภายนอกสามารถเข้าไปทำงานกับชุมชนได้ง่ายขึ้น มีการจัดตั้งในรูปของเครือข่ายที่เข้มแข็งก็จะมีความสามารถในการจัดการตนเองได้ อันทำให้สามารถจัดบริการต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการของครัวเรือน สมาชิกได้

Research Question

- แนวทางในการพัฒนาการจัดการน้ำท่วม โดยเครือข่ายพัฒนาชุมชน และสิ่งแวดล้อมคลองบางบัว ควรเป็นอย่างไร

Technique and Tools

Research Process	Technique	Tools
Context Analysis	RRA, PRA, AIC, FSC, Survey, Group discussion, Participatory workshop , Key informant interview	<ul style="list-style-type: none"> - Mind mapping - Map - Card technique (Meta plan) - Time line - Secondary data analysis - Questionnaire - Semi-structure interview schedules
Identify problem, need and potential	AIC, FSC, PRA, Group discussion, Participatory workshop	<ul style="list-style-type: none"> - Mind mapping - Card technique (Meta plan) - Time line - Matrix - SWOT Analysis - Map - ect
Planning	AIC, FSC, Group discussion, Participatory workshop	<ul style="list-style-type: none"> - Mind mapping - Card technique (Meta plan) - Time line - Matrix - SWOT Analysis - ect

Research Process	Technique	Tools
Increase Knowledge	Knowledge Management, Participatory Training or Workshop, Site Visit, Learning Forum from Best Practices, Brain Storming	- Mind mapping - Card technique (Meta plan) - Story telling - Knowledge Caf - Knowledge sharing
Implementation (Action Learning in Action)	PTD (Participatory Technology Development), Experiment, Group setting	- People participation - Facilitators

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยชุมชน

นักวิจัยชุมชนจำเป็นต้องมีความเข้าใจแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการ

- ทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นไปในชุมชน
- ใช้ในการตีความหมายข้อมูลและผลที่ได้จากการวิจัย
- เป็นกรอบแนวคิดทางเลือกในการปฏิบัติตามแผนในกระบวนการวิจัย